Бр 6 У Новом Саду, у петак 10. (23.) јануара 1914. Година XLIX.

„Застава излази сваки дан двапута осим недеље и празника.

Цена је за Угарску, кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље, за један месец 2 круне и 70 потура, а за три месеца 8 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 4 пот.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући Јована Чавића, у главној улици број 6. (први кат).

Поједини вечерњи бројеви стају 4 пот.

Лист српске народне радикалне странке (Вечерњи лист.) Издање „Рада“ деон. друштво у Руми.

Тисини преговори са Румунима запели.

Јутрос смо добили из Будимпеште брзојавни извештај, *да је одбор румунске народне странке своја саветовања неочекивано одгодио на 14 дана.* Као узрок томе неочекиваном обрту наводи се, да Румуни не могу да прихвате неке Тисине захтеве, а нарочито не могу да учине оно, што Тиса жели гледе зближења Румуна и Мађара. Стога је упућен одбор тројице да у тој ствари Тиси саопшти становиште Румуна. У круговима румунске народне странке говори се, *да ће се тешко моћи да склопи споразум са грофом Тисом.*

За нас овај обрт није дошао неочекивано, а нарочито после прекјучерашње Тисине изјаве у сабору, да се народносни закон не може извршити, јер су неке његове одредбе измењене на штету немађарских народа, а оне, које нису измењене, застареле су, па их због тога влада неће да изврши. После ове Тисине изјаве види се, да он не мисли да учини никакве уступке, него тражи, да Румуни ступе у владину странку. Но баш код тога питања запели су Румуни и прекинули преговоре. Под фирмом „зближења Румуна са Мађарима“ хоће Тиса да увуче Румуне у владину странку, да и они служе бечкој насилној политици, као што служе мунгови и Саси.

Ми смо предвиђали, да се између Тисе и Румуна не може склопити искрен споразум. Тиса ради по упутству из Бечa, који би хтео да неким мрвицама задобије угарске Румуне за своју политику, а преко угарских Румуна да оцепи Румунију од Србије. Зато се сада Тиса толико жури, да склопи споразум са Румунима. Само што Румуни нису загребачки коалицијонаши, па да тако брзо прогутају удицу! То, што сада ради са Румунима, чињено је у своје време и с нама. Кад је требало Бечу, онда је преговарао и са Србима, али чим је постигао своју намеру, заборавио је на обећања. О томе ће се уверити и Румуни.

Ми не верујемо, да ће Тиса ишта учинити за немађарске народности. Шта се може очекивати од човека, који је погазио све законе и врши ужасна насиља? Зар да учини што за немађарске народе Тиса, који је најодлучнији противник општег, једнаког и тајног бирачког права? Тиса је задржао јавно гласање при изборима, да би могао да врши насиља и купује бираче, јер само на тај начин може мунговска странка да се дочепа већине у сабору. Стога ми отворено изјављујемо, да од Тисе не можемо очекивати ничега доброг. Оне пак, који мисле да немађарски народи могу што добити од Тисе, упозорујемо на догађаје међу Русинима, где жандари и погранична полиција врше највећа насиља, да би спречили прелазак Русина у православну веру. Видећете пак, како ће се жалосно и у Загребу свршити.

Румуни су погрешили, што су се сами упустили у преговоре, јер су сами слаби. Без споразума са Словацима и Србима нису требали да улазе у преговоре. Погрешили су исто тако, као што је погрешила хрватско-српска коалиција, када је раскинула свој савез са осталим странкама, да би могла преговарати са Тисом. Онако ослабљена није могла ништа да постигне. Мађарска опозиција пак греши, што својим изјавама Тиси олакшава, да изведе свој план, коме је крајња сврха, да ископа што дубљи јаз између опозиције и немађарских народа, па да их онда Беч онако завађене употреби у своју корист. На тај начин ће Беч и даље бити искључиви господар у Угарској. Беч је већ успео, да помоћу Тисиних преговора са Румунима раздражи мађарску опозицију, која је тако рећи обневидела, па даје изјаве, које слабе њен положај!

Жалосна одбрана.

„Србобран“ доказује, да хрватско српска коалиција не сме ставити комесара Цувија под оптужбу, јер то краљ не дозвољава. Чим би се то учинило, сабор би био распуштен. Према томе коалиција неће прихватити предлог дра Вл. Пребега, да се Цувај стави под оптужбу. Чудновато је, да „Србобран“ сада тако пише, а 1907. године је коалиција хтела да стави под оптужбу Ракоцаја, па се није плашила распуста сабора! Али како се коалиција мења, можемо још свашта дочекати. Сада ради заједнички са Ракоцајем, а може доћи време, када ће се загрлити и са Цувајем, ако би и Цувај изјавио, да не воли Томашића или из Бечa запрете, да ће распустити сабор!

„Србобран“ је дакле пронашао начин за одбрану коалицијонашке пузавачке политике. Финансијска нагодба морала се продужити, јер би Тиса радио на основу те нагодбе, све да је хрватско-славонски сабор и није продужио. Фанансијска самосталност не сме се тражити, јер би сабор могао бити распуштен. Опште бирачко право не може се узаконити, јер неће влада. Коалиција је остала на своме становишту гледе железничарске прагматике, али је пристала, да Тисина влада на редбеним путем мађарски језик прогласи званичним...

Све се то мора учинити, да не би сабор био распуштен. Па у чему је разлика између Томашићеве странке и коалиције? У томе, што би Томашић урадио све то отворено и признао, да му је то програм, а коалиција говори: да то додуше није њен програм, али мора све то да прихвати, да не би био сабор распуштен и да не дође Томашић на владу. Разлика је дакле између прећашњег и садашњег стања у томе, што место Томашићеве странке коалиција гласа све оно, што треба ненародној владавини. Противнародна политика изводи се и даље — али са благословом и сарадњом хрватско-српске коалиције!

Зато је одбрана, којом се служи „Србобран“ — врло жалосна!

Из угарског сабора.

Тиса је јуче покушао да одбрани Лукача, јер он није оне силне милијоне ухарачио за себе него за владину изборну касу. Још је напао Дешија. Тиси је лако да говори и напада, јер је у власти, а има саборску стражу, која баца из сабора опозиционе посланике, чим се усуде, да одговоре на нападаје. Тиса оваким нападајима није одбранио Лукача, који је оштетио државу, да би створио већину у сабору, чиме је осигурао и свој министарски положај. Лукач је имао дакле личне користи, као што су је имали и остали мунгови, јер да није било оних милиона, не би било мунговске већине у сабору.

Главна дебата законског предлога о штампи завршена је јуче. Смречањи је истину рекао, кад је довикнуо мунговима: Ви сахрањујете слободу штампе! Кад је завршена главна дебата законског предлога о штампи, настало је у сабору огорчење. Кад је председник опоменуо Смречањија на ред, овај је узбуђен скочио са свога места и тражио, да председник опомене на ред и мунгове, који упадају у реч. Опозиционар Јован Јуст трипут је опомењут на ред.

Андраши је узео у одбрану одсутнога Дешија, кога је Тиса напао, а председнику је замерио, што није Тису опоменуо на ред. Тиса је одговорио, да се не треба чудити, што је огорчен, јер се у сабору непрестано говори о панама. Смречањи је напао Тису због држања му у Лукачевој парници против Дешија. Хтео је да прочита писмо Тисино, упућено грофу Имру Карољију, али је председник то спречио. Кад је хтео да изнесе открића „Аз Ешта“ о коцкарници на Маргитином Острву, председник му је одузео реч. Тиса се бранио, да је Карољију писао да искаже само оно, што сам зна. Гледе открића „Аз Ешта“ изјавио је, да је наредио истрагу и да ће резултат објавити.

Опозиција је решила, да учествује у специјалној расправи законског предлога о штампи и да предложи потребне измене.

Гроф Чаки довикнуо је посланику Урманцију у сабору, да је свињарија то, што он ради. Због тога је дошло до двобоја, у коме је Урманци добио ударац по лицу, а Чаки је лако рањен.

Догађаји на Балкану.

Заплет између Грчке и Турске.

Због пресуде великих сила у ствари јегејских острва, којом су Грчкој досуђена острва Хијос и Митилена, између Грчке и Турске се јако заоштрили односи тако, да се већ говори и о могућности новог турско-грчког рата. У Цариграду са много одлучности тврде, да Турска никада неће пристати, да Хијос и Митилена припадну Грчкој. „Фосовим Новинама“ јављају из Цариграда, како Турска чини велике ратне припреме, купује ратне бродове, оружје и муницију, а то све доказује, да се чине озбиљне припреме за сваки случај. Опће је уверење, да се положај до крајности заоштрио, тако *да ће тешко бити избећи сукоб.* У Париз је већ стигао извештај, да су се *турске трупе искрцале већ на Митилену.* Тај извештај није још потврђен, али су потврђени извештаји, да се турска војска прикупља код Смирне, одакле се лако може пребацити на Митилену. — Београдском „Балкану“ јављају из Атине из поуздана извора, да је грчка влада решила, да брзојавно позове кући министра председника Венизелоса, који се сад налази у Лондону. То је учињено, по атинском извештају зато, што су у Грчкој јако узнемирени због прикупљања *бугарске* војске и *турских* ратних припрема. Пут грчког министра председника Венизелоса је од велика политичка значаја. Венизелос настојава да увери велике силе, да Грчка мора добити заузета острва, и велике јој силе морају заједнчити тај посед, иначе је *рат неизбежан.* У париским дипломатским круговима држе, да је рат између Грчке и Турске питање само кратка времена. — У Берлину се пак надају, да ће се све још моћи изравнати мирним путем. По томе изгледа, да би Немачка била вољна да учини притисак на Турску у корист Грчкој. — Има вести и о томе, да би Турска желела непосредно да преговара са Грчком у питању јегејских острва.

Трзавице у Албанији.

У Албанији је по старом. У тој земљи безвлашћа право је врвино коло. Свак дере на своју страну, а за никога се поуздано не зна, шта хоће. Од свију господара у Албанији најсилнији је данас Есад паша. Њему приступају сада и Малисори. Његове чете непрестано продиру на југ и освајају све више земљишта. Есад паша истина изјављује, да је пристаница принца Вида, али се не може знати, шта снује он у потаји. Есад паша је дуж српско-албанске границе поставио страже, да би спречио сваки глас из Албаније и свако мешање са стране. Чује се, да код Есад-пашиних трупа има и бугарских официра. — Власт међународних трупа у Скадру простире се само на Скадар и на најближу му околину. Међународна контролна комисија у Валони је посве немоћна, па је чак у опасности и

живот њених чланова. Велике силе се саветују, шта да предузму, да би колико толико реда створили у тој земљи безвлашћа, али не одлучују ништа. И у таку земљу хоће ипак да дође немачки принц Вид и седне на престо, који га може лако да стане и главе.

Долазак принца Вида у Албанију.

Римској „Трибуни“ јављају из Драча, да се тамо чине велике припреме за дочек новог кнеза, принца Вида. Почели су поплочавати и улице и постављати уличне светиљке. Оправља се и намешта зграда, у којој ће принц Вид становати. Држи се, да ће принц Вид 13. (16.) јануара стићи у Бриндизи, али ће тамо чекати док се не реши ствар албанског зајма од 75 милиона франака. Тек тада ће ићи у Албанију. Из Берлина опет јављају, да ће принц Вид тек 15. (28) јануара отпутовати из Поступина (Потсдама) и то на једном немачком ратном броду. Принц ће право допловити у Драч.

Кандидатура Изет пашина.

Дописнику париског „Тана“ је изјавио Изет паша, да су турска влада и младотурски комитет не само знали, да је њему понуђен албански престо, него су ту понуду му и потпомагали. О тога је он, Изет паша, дао оставку као турски војни министар. Он није тражио ту понуду, него су многи арбанашки прваци својевољно му понудили албански престо, а он је ставио ова два услова: да га за албанског владара изаберу сви арбанашки прваци и да на то пристану све велике силе. У том случају ће се одазвати позиву арбанашких првака, јер жели да дође до мира у постојбини му, Албанији, где му породица живи већ од 500 година. Албанија само тако може очувати своју самосталност, ако добије владара, кога слободно изабере. Принцу Виду прети у Албанији велика опасност, јер је муслиманско становништво против њега.

Јужна албанска граница.

Из Лондона јављају, како грчки министар-председник Венизелос настојава, да велике силе унеколико измене своју одлуку о јужној албанској граници. Венизелос хоће да придобије Грчкој још један срез, који лежи у близини Аргирокастрона. Он је изјавио, да ће Грчка лојално удовољити захтевима великих сила, али пориче, да су се грчке трупе почеле повлачити из северног Епира. — Из Атине јављају, како су епирски „свети батаљони“ јако узрујани, откако су дознали, да ће се грчке трупе ускоро ипак морати повући из Албаније. У Горици се две хиљаде чланова светог батаљона заклело, да ће се до последње капи крви борити против арбанашких трупа.

Италија тргује.

„Берлинер Тагеблату“ јављају из Цариграда, да је Турска продала Италији острво Штампалију за 4 торпедна разорача и 3 авизна брода. Римска „Трибуна“ пак пише, да Италија неће пре напустити заузета турска острва, док не добије отштету за своје жртве у крви и новцу, које је имала при заузимању турских острва. Италија тражи 150 до 200 милиона лира. Ту ће ствар имати да пресуди хашки међународни суд.

Турско-бугарски савез.

У париским дипломатским круговима отворено говоре, како са Балкана непрестано стижу узнемирљиве вести. Из Цариграда јављају, да је између Турске и Бугарске доиста склопљен савез у потаји. По томе споразуму турске трупе могу слободно прећи преко Тракије, ако дође до рата између Турске и Грчке, а Бугарска мора потпомагати Турску у томе рату.

Српска црква и русинска парница.

У току русинске великоиздајничке парнице утврђено је, да су се Русини обраћали српском патријарху, да им пошље свештенике, али он их је упутио угарској влади, која не дозвољава Русинима да пређу у православну веру и због тога их изводе на оптуженичку клупу. Патријарх је Чизделу и Хусаку додуше рекао, да не треба да приме нови календар и да Свети Дух излази из Оца, али у њему није било Светог Духа, који би му дао снаге, да Русине преведе у православље, јер се бојао високе владе. Александар Липчеји рекао је, да је са Стеваном Вакаровим био у Будимпешти код српског свештеника, коме су се жалили, што им солгабиров не дозвољава, да се скупљају на молитву, али им је српски свештеник одговорио: *да се он у политичке ствари не меша!* Само православни свештеник у Мишколцу, *који није Србин*, имао је смелости, да их прими у православље!

Комесаријатска пустош у Српском Сентмартону.

Пишу нам из Српског Сентмартона: Откако је комесаријатска конзисторија растерала нашу црквену скупштину, нико не иде у цркву. О Божићу одоше њих неколицина у цркву, али и они се покајаше, па се вратише у народну заједницу. Народ иде у стару цркву, која се сматра као манастир. Ту се народ Богу моли, а поје наши певничари и ђаци поп-тораши. И о Богојављењу нико не оде у цркву, где служи поп Васа комесар, него је сваки понео стакло с водом у стару цркву и ту је вода освећена уз народне молитве. Ону водицу, коју је свештеник осветио, нико није донео кући.

Ето какву пустош учини међу нама комесаријат!

Споменик у Битољу.

Битољски грађани намеравају, да подигну споменик за успомену на ослобођење Битоља, тог богатог и великог трговачког града, највећег места у Орбији после Београда и најглавнијег града у јужној Орбији. У тој ствари је битољским „Општинским Новинама“ упутио др. Јован Ердељановић, доцент београдског свеучилишта, предлог, у којему предлаже, да се тај споменик подигне у виду модерно сазидане грађевине од самог камена, у српском стилу. Зграда би била прави *уметнички храм* успомена из борби за ослобођење Битоља. У храму унутра, а и по његовим спољашњим странама, да буду вајарски и сликарски приказани знатни призори и знатне личности из борбе под Битољем. По зидовима, стубовима и другим згодним местима да буду златним словима урезана имена свих ратника, који су у борбама за ослобођење Битоља изгинули, помрли или рањени. Даље да се у неколико вајарских и сликарских радова прикаже данашње становништво Битоља и његове околине. Новац за тај храм да се прикупља 20 година, тако да отприће споменика буде о 25-годишњици ослобођења Битоља, — „Општинске Новине“ отварају анкету по овом питању и моле све српске, хрватске и словеначке листове да то објаве.

Светосавска слава у Сомбору.

Пишу нам из Сомбора, да се тамо чине велике припреме, да се дан Св. Саве што свечаније проведе. Како ће ове године тога дана сомборски гости бити и богослови из Сремских Карловаца, те и на приправничкој забави учествовати, то је за забаву нарочито интересовање како у Сомбору, тако и у широкој околини. Богословима се спрема срдачан дочек већ и зато, што ће својим хором певати и на литургији, где ће по свој прилици извесне пијесе отпојати кор приправнички и црквеног певачкога друштва. Дакле појаће на литургији три хора. После подне о Св. Сави ће у почаст литерариог богословскога друштва „Слоге“ одржати књижевна друштва српских учитељских школа „Натошевић“ и „Претходница“ свечану своју заједничку седницу. Иначе ће још тога дана бити примљени у Срп. читаоници, певачком дому, трговачком колу и т. д.

Светосавска беседа у Тителу.

Српско певачко друштво „Гусле“ у Тителу приређује на дан св. Саве своју пету беседу с игранком уз пријатељско суделовање гђица Хермине Најарове и Десанке Грегоровић и г. Милорада Вучетића. Беседа ће бити у дворници код Анкера. Програм се састоји из девет одабраних тачака.

Ослобођен од оптужбе.

У социјалистичком листу „Слободи“ изишао је чланак „Је ли слободно убијати?“ У том чланку осуђена је порота, кад је ослободила браћу Жилински, који су убили посланика Ахима. Због тога чланка био је оптужен Павле Татић, али га је сегединска порота ослободила од оптужбе.

Брзојави „Застави“.

Стигли 10. јануара.

Турско-бугарске заћевице.

Солун. Чује се, да је између турске и бугарске војничке комисије, које одређују границу код Оксилара, поново дошло до сукоба, тако да се комисије најзад морале разићи.

Политичке прилике у Аустрији.

Беч. У великашкој кући су расправљени закључци заједничке конференције о пореским предлозима. Са задовољством је узето на знање, што су пореска питања решена и што ће посланичка кућа од сада морати да рачуна са закључцима великашке куће.

Угарски сабор.

Будимпешта. Урманци осуђен на 40, Смречањи на 10 дана искључења, Абраха и Јована Јуста на укор. Апоњи тражио да Тиса даде задовољштину увређеном Дешију, јер иначе у сабору не може бити мирне расправе. Председник брани Тису. Апоњи изјављује, да то није задовољштина Дешију. Код расправе првог параграфа законског предлога о штампи председник прогласио, да је параграф примљем без дебате, али је после повукао своју изјаву, јер се за реч уједно био пријавио Келемен, који је за тим говорио против првог параграфа. Чује се, да опозиција више неће учествовати у расправи тог законског предлога

Енглеска криза.

Лондон. Пошто су сви министри пристали, да се журно граде нови бродови, министар ратне морнарице, Черчил, повукао је своју оставку.

Одговорни уредник:
МИТА КЛИЦИН.

Изашао је из штампе и разашиље се — — сваком на захтев — —
БАДАВА
најновији и најподпунију списак:
Српских грамофон. плоча,

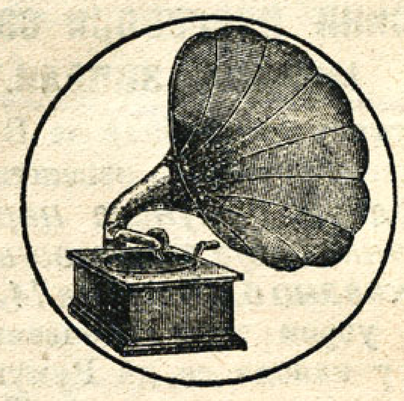

који садржи више хиљада српских песама, свирка и говора и призор балканског рата, и највећи и најјефтинији 1770 10—20
ЦЕНОВНИК ГРАМОФОНА,
пишите, добићете, на трговину:
Мита Ђ. Палић у Панчеву.

ПОТРОШАЧИМА ПИВА!
Препоручујемо јевтино и одлично пиво, од ванкартелираних пивара **МЕРКУР Торонтал-Арач**
У исти мах *тражимо агенте* у свим местима *за скупљање чланова* за Добротворну Задругу, које примамо до 75 година старости. 1984 4-10
ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА
у Торонтал-Арачу.

ПРВА И ЈЕДИНА СРПСКА РАДИОНИЦА ЈОРГАНА
ЗОРКЕ М. МИЛИЋЕВЕ
у Новом Саду, Богданова улица
израђује сваковрсне јоргане, које разашиље на захтев поштанским поузећем на све стране и то: леп сатински јорган испуњен са добрим памуком по 9 К комад. Роба је изврена, а за случај да се не допада, примам натраг и новац враћам. — **Тражим агенте,** који би уз провизију примали наруџбине. 1407 13—15

Помодно мануфактурна трговина
Браће Ђорђевић (Нанчић)
у Белој Цркви (Fehértemplom)
треба 1 старијег и 1 млађег помоћника, који треба да су добри продавци и да знају српски, немачки, румунски и мађарски говорити. Ступити могу 20. фебруара по новом календару. 50 1—1

ИЗУЧЕНИ ВРТАР
вешт у свима вртарским пословима, као калемљењу воћа и гајењу цвећа. Исто тако вешт је и у подизању винограда. Тражр себи место за вртара или за виноградара, које би могао наступити могао одмах. Антал Шухајдес, Шид (Срем) 49 1—2

На продају НОВА КУЋА,
3 год. од тврдог материјала, на врло живом месту, у којој постоји точење пића, продаје се одмах и по врло повољној пени. Обратити се на: 15 2—6
МИЛАНА РАЈКОВИЋА У КУМАНЕ

Ко жели имати џепни сат тако рећи бадава, тај нека се обрати на фабрику сатова
Fr. Schmidt — Prag-Weinberge 554.
где ће добити елегантних сатова за господу и за даме тако рећи бадава 4 2—3

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.